

Nacka Tingsrätt, mark- och miljödomstolen

Yttrande

Datum: 2023-10-05
Er referens: Mål nr M 1333-11
Diarienum: SSM2022-1979
Dokumentnr: SSM2022-1979-12
Handläggare: Elisabet Höge
Telefon: +46 8 799 4430
E-post: registrator@ssm.se

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

ÅKÖR: 2023-10-05

MÅLNR: M 1333-11

ÅKÖR: M 1333-11

Yttrande i mål nr M 1333-11 angående ansökan om tillstånd till ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.

Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har beretts tillfälle att yttra sig över kungjorda handlingar i målet (aktbil. 950–963). Målet avser ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall.

I detta mål uttalar sig SSM som remissinstans till mark- och miljödomstolen avseende frågor som rör strålsäkerheten gällande Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökan. Då frågan om tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken redan är rättsligt avgjord genom regeringens tillåtlighetsprövning den 27 januari 2022¹ tar SSM:s synpunkter i huvudsak sikte på bolagets slutliga yrkanden och ingivna villkorsförslag (jfr aktbil. 950 och 955).

Prövningen av ansökan om miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken genomförs parallellt med prövningen i enlighet med lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). Efter regeringens beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen genomförs prövningar av säkerhetsredovisningar i flera steg i enlighet med regeringens villkor.² Efter det att mark- och miljödomstolen meddelat ett tillstånd enligt miljöbalken kommer SSM att pröva om bolagets preliminära säkerhetsredovisning (PSAR) kan godkännas. Det är först efter en godkänd PSAR som anläggningen får börja uppföras.

Kärnbränsleförvarets utformning m.m.

SSM:s generella uppfattning är att ett villkor enligt miljöbalken bör utformas på ett sådant sätt att det inte hindrar SSM från att besluta om strålsäkerhetsrelaterade frågor kopplade till bl.a. anläggningens utformning i den fortsatta prövningen enligt kärntekniklagen. Mot denna bakgrund bör den närmare utformningen av kärnbränsleförvaret inte regleras alltför detaljerat i miljöbalkstillståndet. Föreslagna villkor C1 och C2 bedöms lämpligt utformade eftersom villkoren endast anger inom vilka gränser som ovan- och undermarksanläggningen ska anläggas (jfr aktbil. 955).

Det är av vikt att inte slutligt fastställa konstruktionen på ett visst sätt, utan det måste finnas en möjlighet att justera utformningen av kärnbränsleförvaret på förvaringsnivå under tiden för det

¹ Regeringens beslut 2022-01-27 M2021/00969 (tillåtlighet enligt 17 kap. MB).

² Regeringens beslut 2022-01-27 M2018/00221 (kärnbränsleförvaret och Clink).

löpande uppförandet av förvaringstunnlar och deponeringshål i strålsäkerhetssyfte. Det kan till exempel uppstå ett behov av att justera eller öka avståndet mellan dels förvaringstunnlar, dels deponeringshål. Vidare kan det finnas ett behov av att förkasta borrade deponeringshål som i samband med arbetets gång visar sig otjänliga utifrån de av SKB uppställda kraven på konstruktion med hänsyn till skydd av människa och miljö från skadlig verkan av joniserande strålning. Det kan också finnas ett behov av att kunna anpassa den övergripande utformningen av deponeringsområdet (t.ex. dess djup eller orientering av tunnlar) i enlighet med de faktiska förhållandena på plats, såsom bergspänningars orientering (dvs. spänningar i en viss riktning). Dessa bergspänningar kommer att bekräftas först i samband med att schaktarbetena påbörjas.

SSM vill även upplysa om att det finns regler på området som anger att tekniska ändringar i en kärnteknisk anläggning, som påverkar de förhållanden som har angivits i säkerhetsredovisningen m.m., ska vara anmälda och granskade av SSM innan de får tillämpas.³ Vid större ändringar krävs ett godkännande från SSM. Detta ger SSM en möjlighet att följa upp varje ändring av konstruktionen eller driften från det att ett tillstånd enligt kärntekniklagen har meddelats. Det gäller även sådana ändringar som har initierats av verksamhetsutövaren för att exempelvis effektivisera energianvändningen eller motverka en hydrologisk påverkan på naturvärdena, men som också har bäring på frågor om strålsäkerhet.

Villkor om energianvändning

SKB har föreslagit ett gemensamt villkor för kärnbränsleförvaret och Clink gällande energianvändningen (villkor A5). SSM noterar att det föreslagna villkoret är identiskt med ett villkor om energihushållning vid en annan kärnteknisk anläggning, som för närvarande är under prövning hos Mark- och miljööverdomstolen (se mål nr M 950-23). SSM har ingen invändning mot det föreslagna villkorets utformning i sak, men inväntar avgörandet i det överklagade målet innan eventuella synpunkter i frågan lämnas.

SSM bevakar frågan eftersom åtgärder som vidtas i syfte att effektivisera energianvändningen (såsom val av teknik vid berguttag) kan ha betydelse ur ett strålsäkerhetsperspektiv och kan få konsekvenser för optimeringen av kärnbränsleförvarets skyddsfunktioner.

SSM bevakar också frågan eftersom åtgärder som vidtas i syfte att effektivisera energianvändning eller i syfte att tillvarata spillvärme vid Clink kan medföra ändringar i konstruktion och drift av system som också har funktioner av betydelse för strålsäkerheten.

Villkor om strukturerad omvärldsbevakning m.m.

I SKB:s ansökan om tillstånd uppger bolaget att ett tidigare föreslaget villkor gällande strukturerad omvärldsbevakning m.m. inte längre är relevant mot bakgrund av de ändringar i lagstiftningen som har tillkommit (jfr aktbil. 950 s. 47 f.). Mot bakgrund av att SKB:s villkorsförslag inte längre omfattar frågan om omvärldsbevakning m.m. vill SSM framföra följande.

Likt domstolen har framfört i ett yttrande till regeringen (jfr aktbil. 842 s. 19 f.) ser SSM att regleringen av metoder för informationsbevarande kan behöva utvecklas jämfört med nuvarande reglering. Inom ramen för SSM:s bemyndigande att utfärda föreskrifter och villkor i frågor om strålsäkerhet pågår för närvarande en översyn av om nuvarande reglering på området ska utökas.

Som underlag för domstolens överväganden gällande villkor om åtgärder för övervakning efter förslutning vill SSM framföra att åtgärder för att övervaka slutförvar behöver föregås av en

³ Se 4 kap. 5 § Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2008:1) om säkerhet i kärntekniska anläggningar.

värdering av åtgärdernas inverkan på strålsäkerheten. Bestämmelser om detta finns i SSM:s föreskrifter. Där framgår bl.a. att en sådan värdering ska redovisas till SSM.⁴

Vidare noterar SSM att det tidigare i målet förts fram förslag till villkor som också inkluderade strukturerad omvärldsbevakning rörande metoder för slutförvaring (jfr aktbil. 802 s. 22). Från myndighetens perspektiv behövs inte ett särskilt villkor gällande återkommande redovisning av omvärldsbevakning rörande metoder för slutförvaring eftersom det genom kärntekniklagen redan ställs krav på att bl.a. fortlöpande och systematiskt värdera, verifiera och förbättra säkerheten i verksamheten och vid anläggningar där verksamheten bedrivs. Vidare följer av kärntekniklagen skyldigheter att minst vart tionde år göra en ny systematisk helhetsbedömning av säkerheten och strålskyddet.

Avslutande synpunkter

Sammanfattningsvis anser SSM att ett miljöbalksvillkor inte bör utformas på ett sådant sätt att det hindrar myndighetens möjlighet att vid behov reglera frågor kopplade till strålsäkerheten gällande konstruktion och drift av kärnbränsleförvaret och Clink.

SSM konstaterar att SKB aviserat att bolaget kommer komplettera med vissa villkorsförslag avseende Clink under hösten 2024 (aktbil. 950 s. 64). SSM hemställer att få ta del av dessa förslag och ges tillfälle att yttra sig.

I övrigt kan SSM komma att lämna ytterligare synpunkter i målet och vill därmed ges tillfälle att yttra sig över kommande inlagor i den fortsatta processen.

I detta ärende har den vikarierande generaldirektören Michael Knochenhauer beslutat. Utredaren Elisabet Höge har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Johan Friberg, enhetschefen Lisa Ranlöf, utredaren Michael Egan och verksjuristen Fannie Finnved deltagit.

Detta beslut expedieras utan underskrift.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Michael Knochenhauer

Elisabet Höge

⁴ Se 8 § Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2008:21) om säkerhet vid slutförvaring av kärnämne och kärnavfall.